

VIII. СЕДНИЦА
ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА
НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ
КРАЉЕВИНЕ
СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА

држана 16. новембра 1921. године у Београду.

Председавао Председник **Миша Трифуновић**.
 Секретар др. **Павле Чубровић**.

Присутни: заступник Министра Финансија господин Министар Шума и Рудника др. Хинко Кризман и референти Министарства Славко Петровић и Милош Стојковић.

(Почетак у 10 и ¼ сати.)

Председник **Миша Трифуновић**: Отвaram VIII. седницу Законодавног Одбора. Молим, да чујете записник прошле седнице.

Заменик секретара др. **Славко Шећеров** чита записник VII. седнице Законодавног Одбора.

Председник **Миша Трифуновић**: Прима ли Одбор прочитани записник?

Др. **Светислав Поповић**: Записником је констатовано, да је питање о концесијама скинуто са дневног реда; док и остала Министарства не поднесу своје концесије. То, међутим, није тачно, јер таква одлука није донета, него је само решено, да се то питање за доцније одложи. (Гласови: Тако је!)

Заменик секретара др. **Славо Шећеров**: Ова је примедба тачна. Ја је примам.

Председник **Миша Трифуновић**: Записник ће се исправити у смислу ове примедбе господина Поповића. Молим, да чујете шта је пришло Одбору.

Секретар др. **Павле Чубровић**: Стигле су ове молбе (чита):

Централног Одбора националних жељезничара, да се правилно регулишу звања и плате жељезничара (упућено Одбору);

Главног Одбора Савеза Добровољца за допуну члана 1. уредбе о добровољцима (упућено III. одсеку);

Трговинско-обртничке зборнице за Словенију, да се укине уредба о скупштини (упућено III. одсеку);

Главног Одбора Савеза Добровољца за допуну Уредбе о добровољцима студентима, који су били у интернацији (упућено III. одсеку);

Друштва за Просвећивање жена, да се измени члан 15. уредбе о додацима да жене чиновници примају пуне додатке (упућено I. одсеку);

Трговачко-индустријске коморе из В. Бечке река да се укине уредба о скупштини (упућено III. одсеку).

Председник **Миша Трифуновић**: Ово ће се упутити надлежним Одсецима. Част ми је извести Одбор, да је Влада доставила Одбору Закон о Министарској Одговорности.

Господине Анђелићу, ви сте имали неко питање пре дневног реда.

Павле Анђелић: Молим господина Председника, да ми одговорите: зашто није попуњен Законодавни Одбор у оном броју, који је установљен Уставом, а то је 42. У седнице се позивају само

33 члана Одбора. Ја знам, да су искључени чланови комунистичке партије, али је њих свега 6, па би желео да знам, зашто се не позивају они остали. Поједини клубови нису хтели упутити заменике оним лицима, који су дали оставке те је на тај начин Законодавни Одбор остао без кворума за свој рад. Молим господина Председника, да изјави, хоће ли предузети шта треба да се Законодавни Одбор попуни, како би могао радити?

Председник **Миша Трифуновић**: Кворум за рад Законодавног Одбора је трећина његових чланова. Према томе он може увек радити, кад је толико чланова присутно, а ми никад и не почињемо рад, кад нема присутних 14 чланова.

Сад настаје једна друга ствар. Имате потпуно права, да треба да се изберу нови чланови на место оних, који су дали оставке. То је ствар клубова. Листе имају своје заменике, али се нису исцрпиле и клуб треба да избере друге чланове. Ја као Председник Законодавног Одбора могу да умолим клубове, да место оних чланова, који су дали оставке, пошаљу друге своје чланове.

Љуба Јовановић: Ја мислим, да није правилно ваше гледиште. Ја мислим, да се мора поступити онако како је по закону. Законодавни Одбор изабрала је Скупштина и према томе нове чланове Одбора може опет само Скупштина увести. То би Скупштина имала да уведе са оних листа, које су предате и по којима смо ми гласали. А што се тиче оних места са листа, које овде уопште немају својих представника, ту опет Скупштина треба да реши, а клубови немају ту шта да решавају.

Председник **Миша Трифуновић**: Ви свакако имате право, господине Јовановићу. Тамо има листа. Те листе нису исцрпене и онда би Скупштина имала да одреди друге на место оних, који су дали оставке.

Што се тиче комунистичких посланика, то је скопчано са новим изборима, па је и то ствар Скупштине.

Др. **Јанко Шимрак**: Ми имамо овде две ваше контрадикторне изјаве. Коју треба да сматрамо као тачну?

Председник **Миша Трифуновић**: Господине Шимраче, и Председник Одбора може да погрешни, а овде је у питању само једна административна погрешка.

Има реч господин Ђоновић.

Јован Ђоновић: Ја сам хтео о овој ствари да кажем две, три речи. Законодавни Одбор смањен је за 6 чланова и у толико је опала његова радна способност. Ми радимо по секцијама и у пленуму и увек видите раде исти људи. Императив би био, да се Законодавни Одбор попуни још за 6 свежих људи, да би могао свршити свој посао, који му је устав и Народна Скупштина ставила у дужност. Ја, дакле, тражим, да дођу нови људи у Законодавни Одбор, да он сврши послове, који су му ста-

вљени у дужност иначе нећемо бити готови до одређенога рока. Стога се слажем са госп. Анђелићем, који је предложио, да треба предузети кораке да се ово питање покрене и у Народној Скупштини, те да Народна Скупштина донесе решење, да се изберу нови чланови на место оних, који су припадали комунистичкој партији и Законом о заштити државе престали то бити. Ја молим господина Председника, да учини то што пре, како у интересу посла, који радимо, тако и у интересу саме државе.

Председник Миша Трифуновић: Ја сам већ изјавио, да ћу то учинити и ја могу ту изјаву допунити, да ћу господину Председнику Народне Скупштине учинити молбу, да се ова ствар реши, јер као што је казао господин Љуба Јовановић то се тиче Скупштине и она то има да реши.

Прлазимо на дневни ред. На дневном реду је прва тачка претрес извештаја о уредбама Министарства Финансија. Молим господина извештаоца да тај извештај прочита.

Извештач др. Грегор Жерјав: Ту је прво уредба број списка 118.: решење Економског финансијског комитета о такси за секције и лекарска уверења лекарима, које се од стране судова одређују за судско-лекарске вештаке, од 23. јуна године 1921., непубликовано, има да се одступи III. секцији, да ју ова секција са своје стране прегледа и поднесе предлог, пошто се тиче лекара.

Председник Миша Трифуновић: Стављам на гласање ову уредбу. Прима ли Законодавни Одбор да се уредба број списка 118., како је дошла из Одсека и овако како је прочитана, уступи III. секцији? (Прима.) Објављујем, да је ово решење секције примљено. Изволите чути даље.

Извештач др. Грегор Жерјав: На реду је акт број списка 96. Овај акт садржава наређење Министра Финансија, којим се дају финансијским властима инструкције, како имају да поступе са валутама и девизама на темељу постојећих уредба. Пошто тај акт нема законског значаја, одсек предлаже, да се врати Министарству Финансија.

Председник Миша Трифуновић: Има реч господин Ђоновић.

Јован Ђоновић: Господо, ја бих хтео да учиним једну напомену. Решење број списка 96, које је поднето на озакоњење Законодавном Одбору, је решење Министарства Финансија интерног, административног карактера. То стоји. Али, и да то не стоји, ми не бисмо могли да улазимо у решавање о њему. Извештач је требао да нам саопшти, да је то решење написано после доношења Устава, и према томе, о њему не би могао решавати Законодавни Одбор.

Председник Миша Трифуновић: Слаже ли се Законодавни Одбор, да се овај акт скине са дневнога реда а на то пристаје и господин Министар Финансија? (Прима.) Објављујем, да је овај акт скинут са дневнога реда.

Павле Анђелић: У колико се сећам у секцији је решено, да се ова уредба одбаци и предлог се враћа. Тако треба да се одбаци свака она уредба, која је написана после Устава.

Др. Лаза Марковић: Господо, питање је, да ли ово решење има карактер једнога прописа, који има законског значаја. Ако ово решење има карактер прописа, који има законског значаја, онда га ми зато, што је донето после доношења Устава,

имамо да огласимо да не важи, а ако то решење нема карактер законског прописа, имамо онда да га вратимо Министру Финансија. Ја не знам, како оно гласи и према томе предлогу треба да се Народна Скупштина изјасни, да ли ово решење по садржини има карактер закона или не. Ако има карактер закона, имамо да га огласимо да не вреди, јер је донето после Устава.

Заступник Министра Финансија, Министар Шума и Рудника др. Хинко Кризман: Ова је расправа сувишна. Изазвана је само грешком администрације Министарства за Аграрну Реформу. Поднето је интерно наређење, које је издато на основу уредбе, која постоји за администрацију финансирања у раду трговине девизама и валутама. Изволите сматрати као да није ни поднето.

Јован Ђоновић: Али са овом примедбом, да су нама га поднели да га озакоњимо, значи, да нису знали шта раде. Дакле, да констатујемо, да нису знали шта раде.

Заступник Министра Финансија, Министар Шума и Рудника др. Хинко Кризман: Није опет овако трагично, као што каже господин Ђоновић. Ово је наређење у вези са оним уредбама, које су поднете Законодавном Одбору и онда да би се добила пуна слика о раду поднесено је и ово наређење.

Председник Миша Трифуновић: Слаже ли се Законодавни Одбор, да се ово врати Министру Финансија? (Слаже се.) Изволите чути даље.

Извештач др. Грегор Жерјав: Уредбе под бројем 77, 81, 82, 95, 102 списка тичу се промета са девизама и валутама. Одсек предлаже, да се укине уредба број 77, 81, 82, 95, пошто су међутим већ измењене другим уредбама. Уредба број 102 пак да гласи:

»Члан 1. Овлашћује се Министарски Савет да промет са девизама и валутама регулише својом одлуком.

Члан 2. Све уредбе о девизама и валутама издате до 29. јула 1921. године овим законом стављају се ван снаге.

Члан 3. Овај закон ступа на снагу са даном обнародовања и тако даље.»

Оваквим решењем ситуација је разчишћена, пак се влади дају слободне руке, да може, како треба без одуговлачења проводити смотрену девизну политику.

Председник Миша Трифуновић: Господо, овде, као што видите, има две ствари. Има неколико уредаба. Одсек предлаже, да се извесан број уредаба сасвим укине. Код једне уредбе само одсек предлаже, да се она измени и да тако измењена има три члана. Ја ћу овај први део уредаба ставити на гласање. Прима ли Одбор, да се ове уредбе укину? (Прима.) Што се тиче уредбе са овим изменама, ја ћу њу ставити начелно на гласање. Прима ли Одбор ову уредбу овако измењену? (Прима.)

Има ли код појединих чланова какве примедбе? Има реч господин др. Светислав Поповић.

Др. Светислав Поповић: Код редакције члана 1. каже се: »Овлашћује се Министарски Савет да промет са девизама и валутама регулише својом одлуком«. Ја мислим, да ова редакција није у складу са оним, како ми замишљамо уређење Министарства, односно уређење Владе и ја мислим, да би боље одговарало томе уређењу, кад би се

Министар Финансија овластено, да по саслушању Министарског Савета промет са девизама и валутама регулише не одлуком него уредбом. Ја бих молио господина референта, да у томе смислу прими овај предлог.

Заступник Министра Финансија, Министар Шума и Рудника др. **Хинко Кризман**: Може се примити.

Др. **Лаза Марковић**: Господо, ја се слажем за овом напоменом господина Поповића, само бих додао то, на првом месту, да се овлашћују Министар Финансија и Министар Трговине и Индустрије, да они заједнички то питање регулишу. (Чује се: Комитет.) Не комитет! Ја предлажем њих двојицу, јер је то такве природе, да га сам Министар Финансија, без познавања трговинских и пригредних прилика, и Министар Трговине и Индустрије, без додира са Министарством Финансија не може да реши. Ја бих предложио овако: »Овлашћује се Министар Финансија и Министар Трговине и Индустрије, да једном уредбом са одобрењем Министарског Савета регулишу промет и тако даље.

Заступник Министра Финансија, Министар Шума и Рудника др. **Хинко Кризман**: Ја мислим, да је сувишно додати, да ову уредбу донесу Министар Финансија и Министар Трговине и Индустрије, јер је Министар Финансија онај, који води Финансијску и валутну политику у земљи и он за њу одговара. А о оним приликама и околностима и оним интересима, на које има да назив Министар Трговине и Индустрије, има да води рачуна и Министар Финансија. Господи треба да је познато, да се свака одлука има да донесе преко економско-финансијског Комитета Министара у којем су заступљени и Министар Трговине и Индустрије, као и Министар Пољопривреде и Министар Финансија. Стога бих допунио то, да одлуку доноси Министар Финансија, јер за тај посао он и носи пуну одговорност пред земљом и Скупштином.

Др. **Лаза Марковић**: Господо, мени је жао, што не могу да се сложим са изјавом заступника господина Министра Финансија, јер је пракса за ове три године показала, да је то питање о промету са девизама и валутама штетало из надлежности једнога Министарства у надлежност другог Министарства и да су разни погледи били заступљени у Министарству Трговине односно Министарству Финансија. По моме схватању, питање промета са девизама и валутама додирује много више трговинску политику него финансијску политику. Финансијском политиком, како ја разумем, и ако нисам за те ствари стручњак, не може се то питање никад решити. Министар Финансија ту више води контролу над прометом код берзе, контролу над спекулацијом, али прави промет са девизама, који се тиче трговине и привреднога живота, више долази у надлежност Министарства Трговине. Кад сам ја ово тражио, да уђу и један и други Министар са равним правом, ја сам то намерно истакао. Ја знам, да се то ради у комитету, али друга је ствар кад се то држи у надлежности Министарства Финансија. У том случају његов је ауторитет много већи и он покрива Министра Трговине, који може да каже: па Министар Финансија то узима на своју одговорност, — и да онда пере руке. Ја остајем при своме предлогу, јер он боље одговара стварним односима у овоме питању.

Референт Министарства Инспектор **Славко Петровић**: Ја ћу бити слободан да господину посланику одговорим у толико, што се валутним питањем у Министарству Финансија бави Генерални Инспекторат, који има у својој средини један саветодавни одбор, у коме се налази и представник Министра Трговине и Индустрије. Тако се сва ова питања решавају у споразуму са Министарством Трговине, које је представљено начелником одељења за кредитне установе. Господо, много је тешке кад сва Министарства имају да свршавају послове, него кад то ради једно. (Чује се: То ми баш и хоћемо!) У комитету економско-финансијском заступљен је и Министар Трговине и ја сам хтео само толико да напоменем, да у Генералном Инспекторату постоји саветодавни одбор, у коме је представљено Министарство Трговине и да се ту споразумно ради.

Председник **Миша Трифуновић**: Ја мислим, да нема примедба код других чланова. Ако нема ставићу на гласање.

Др. **Лаза Марковић**: Ја сматрам, да је ово питање важно и молим, да га не крхамо преко колена. Кад и сам господин Министар изјављује и кад његов референт изјављује, да се ово питање ради у споразуму са Министром Трговине, ми баш и хоћемо да узмемо и Министра Трговине на одговорност за валутну и девизну политику. У томе је ствар. Друго је то питање, кад један референт из Министарства Трговине оде тамо и напије кафе и слуша шта му се подноси, а друга је ствар, кад уредбу заједнички редигују министар Трговине и Министар Финансија. Ја не желим да улазим у критику ницију, јер сматрам, да то припада прошлости, али за једну здраву политику у погледу девиза и валута потребна је одговорност и Министра Трговине и Министра Финансија. Ја молим и господу другу, која су стручна по овим питањима, а и г. Ничића, да се изјасне о томе и молим г. председника да ради тога да извесан одмор.

Заступник Министра Финансија др. **Хинко Кризман**: Ја мислим, да је ипак неспоразум. За валутну политику, као за једно врло крупно питање, одговара земљи и Скупштини цела влада, а не само Министар Финансија. Што сам ја ипак против измене, коју предлаже г. Лаза Марковић, то је стога, што сам ја бранио само досадашњу праксу, која је добра, да те послове изврши Министар Финансија уз сарадњу економско-финансијског комитета и који је по решењу Министарског Савета делегиран, да све те послове економско-финансијског карактера решава уз сарадњу са ресорним министрима и да решену ствар изнесе пред Министарски Савет тако, да цела влада одговара за њу. Ствар је узредна, ко ће да потпише ту наредбу, јер и Министар трговине одговара као и Министар Финансија за њу, само што Министар Финансија по моме предлогу сам ће то радити, то не значи да он сам и носи одговорност, зато остајем при своме мишљењу.

Др. **Лаза Марковић**: Има једна реч у говору г. заступника Министра Финансија, преко које не могу да пређем без примедбе. Ја мислим, да се г. Министар мало пребацио, кад је казао, да је досадашња пракса била добра. Господо, та пракса није била добра, а најбољи доказ је за то овакво стање наше валуте и зато ми ту праксу треба да поправимо.

Известилац др. **Грегор Жерјав**: Ја примам овакву стилизацију, каква је поднесена од стране г. Марковића на идеју г. Поповића, да се каже у члану 1.: »Овлашћује се Министар Финансија, да са одобрењем Министарског Савета наредбом регулише промет са девизама и валутама«. Што се тиче додатка, да би се осим Министра Финансија именовало и Министар Трговине, то питање молим да се реши гласањем.

Председник **Миша Трифуновић**: Ја ћу, господо, ставити на гласање ову ствар онако како је изишла из одсека, с којим се предлогом слаже и г. известилац и г. Министар. Прима ли Законодавни Одбор овако измењену уредбу са ова три члана, како је предложио Одсек са овим малим изменама, које је примио г. известилац? Ми смо практиковали да се у целини прими, али, ако желите, можемо примати члан по члан. (Чује се: Члан по члан.) Прима ли Законодавни Одбор члан 1. како је предложен? Ко је за то, да се он тако прими нека седи, а ко је против нека устане. (Велика седи.)

Објављујем, да је члан 1. примљен по редакцији Одбора.

Прима ли Одбор члан 2. по редакцији одсека? (Прима.) Објављујем, да је примљен.

Прима ли Одбор члан 3. по редакцији одсека? (Прима.) Објављујем, да је примљен.

Пошто ово неће ићи више у одсек, ја вас молим да приступимо одмах дефинитивном гласању. Молим г. секретара да прозива.

Секретар др. **Павле Чубровић** прозива чланове Законодавног Одбора да гласају и они су гласали овако: Милорад Вујичић за, др. Светислав Поповић за, Павле Анђелић за, Јосип Дрофенић за, др. Грегор Жерјав за, Јован Јовановић за, Војислав Лазић за, Јован Поповић против, др. Славко Шећеров за, Љуба Јовановић за, Јован Маговчевић за, др. Анте Дулибић против, Мустафа бег Капетановић за, др. Лаза Марковић за, др. Јанко Шимрак против, Милосав Рајчевић за, др. Жарко Миладиновић за, Веља Вукичевић (није овде), Недељко Дивац (није овде), др. Момчило Нинчић за, Ахмет Шерић за, др. Илија Шумениковић за, Миша Трифуновић за.

(После гласања.)

Председник **Миша Трифуновић**: Гласало је свега 21 члан, од којих 18 за, а 3 против. Објављујем према томе, да је прочитана уредба дефинитивно примљена. Изволите чути даље.

Известилац др. **Грегор Жерјав** (чита): »Број 79., 80., 83., 84., 85., 87. списка. Правилници о поштом приликом маркирања круна, о повлачењу крунских новчаница, о жигосању круна, опсолетни су, пак се предлаже, пошто немају вредности за будућност, да их Законодавни Одбор укине. И забрана уноса круна Аустро-Угарске Банке и лева уредбом број 84. од 27. јануара 1919. год. као и уредбом бр. 85. о дозволи износа српског новца из Србије у осталу нашу Краљевину и коначно наредба о забрани уноса папирног новца из непријатељских држава (бр. 87. списка), све су већ прије укинуте и Одсек предлаже да се сад и овим путем укину.«

То су све уредбе из првих месеца после нашег ослобођења.

Др. **Анте Дулибић**: Господо, у Далмацији, у првој и другој зони, које су биле евакуисане, биле

су повучене све новчанице. Народу није дат него један мали проценат нових новчаница и још није коначно уређено ово питање, т. ј. да се народу изручи сав његов новац. Још прошлог месеца, биће око 10. октобра, г. Министар Финансија ми је изјавио, да је тај новац већ пошао у Далмацију, и да ће се баш тих дана новац изручити. Међутим су настале неке, ја не знам како да их назовем, сплетке и до данашњег дана новац је овде и не изручује се народу. Чуо сам, да има неко задовољство ради тога, што ће се своте од преко 100.000 круна променити у размери од 1 : 6, док своте до 100.000 круна промениће се у релацији од 1 : 4. Ја бих молио г. министра финансија, да учини крај једном стању ствари, које огорчује сваки дан народ и трује цео наш господарски живот.

У првој и другој зони не може, господо, свет да се макне, јер је остао без новца и дужи се. Ако је министарски савет био одлучно, да се изврши замена новчаница, ја мислим, да се може тако и поступити, да се да у овој релацији како је било одређено, а што се тиче даље акције, што се тиче размене у релацији од 1 : 6 ја налазим, да се то накнадно обави. Сав новац је нашег народа у рукама владе и ја мислим, да је право и крајњи час да се ово питање коначно регулише. Зато бих молио Законодавни одбор, да би изволео примити једну резолуцију у смислу, да се позове г. министар Финансија да нареди, да се по заључку министарског Савета изручи новац ономе народу придржавајући себи даљу акцију што се тиче размене већих сума по релацији од 1 : 6.

Др. **Лаза Марковић**: Молим за реч.

Председник **Миша Трифуновић**: Има прво реч г. референт Министарства Финансија.

Референт Министарства **Славко Петровић**: Ја ћу бити слободан, дати обавештења г. посланику о питању размене у Далмацији. Стоји у истини, да је Министарски Савет пре месец дана утврдио релацију за суме пријављене до 100.000 од 1 : 4, а за суме преко 100.000 од 1 : 6. Сprovedба ова није могла да се изврши одмах због тога, што није било довољно персонала. Сад је персонал отишао на лице места и одмах отпочео размену. (Др. **Анте Дулибић**: Када?) Има неколико дана, господине посланиче, а у истом моменту услед протеста многих заинтересованих због тога, што је релација одређена за суме изнад 100.000 од 1 : 6, господин Министар Финансија је захтевао, да се о томе питању поднесе детаљан извештај Министарском Савету. И ја сам израдио један реферат и спремио један предлог, који још није прошао кроз Министарски Савет. Међутим, наређено је комисији, да свима заинтересованима, који су пријавили до 100.000 одмах изврши размену, а кроз даљ два наше и одлука владе о томе, да ли ће остати 1 : 6 или 1 : 4, за суме пријављене преко 100.000. Ја не могу знати како ће то бити решено, док Министарски Савет не донесе одлуку. Међутим, кроз неколико дана то ће питање бити дефинитивно скинуто са дневног реда. Г. Министар Финансија је наредио, да се одмах приступи размени и то се спроводи у велико.

Шта се тиче треће зоне, ту се по овоме решењу до сада није могло поступити зато, што се очекивала евакуација треће зоне, па се планило, да се при одређивању релације не би нагомилала

знатна количина круна. Како још нема изгледа за скору евакуацију те зоне Министар Финансија је наредио, да се одмах приступи размени и то се спроводи у велико. Само могу да кажем, да од 30.000 интересената, поседница круна, има 35.640, који су пријавили до 100.000 круна. Маса је народа посве задовољна, јер се њима размена врши, а број осталих, који чекају на решење да се одреди релација од 1 : 4 или 1 : 6, износи само три стотине. Маса је народа дакле потпуно задовољна, јер се њему већ спроводи размена, даје му се новац.

Др. Лаза Марковић: Одустајем од речи.

Председник Миша Трифуновић: Има реч г. Дрофеник.

Јосип Дрофеник: Же дуго часа обета министарство финансија, да бо изплатило оних 20%, катери со се одтеглили об прилики жигосања крои концем лета 1919. Тода влада своје обљубе ни изплатила. То повзроча мед људством оправичено нерољо ни углед државе нада, ако држава не држи своје обљубе. Зато предлагам, да пошаље законодајни одбор финансијем министрству захтево, да се такој изплатача оних 20% ки со били одозети и поврачито взе долоченом року обљубљено. Исто тако источасно захтевам в интересу реда ни спопштовања држаре, да се конечно вендар замењејо стари аустр. новци в Аначки котлини то је при Љутомеру и Радгони, који окрај је поспадел при разграничењу в наши државни териториј пред двема летима ни се не ни ничесар укренило цити уредило земљишке књиге нити предписал тамошњим посетнициом, ки со седај наши држављани давек. Захтевам, да се пријављени новац, ки је незнатна сума такој измења ни уредијо прилике да бо људство видело функционирање наших области.

Председник Миша Трифуновић: Има реч г. Ђоновић.

Јован Ђоновић: Ја сам хтео да тражим једно обавештење.

Г. инспектор Министарства Финансија нагласио је овде, да се замена већ врши оним сопственицима, имаоцима круна до сто хиљада, а за све остале да ће се тек решавати. За те остале, којих је један мали број, како каже, рече, да ће то ових дана решити Министарски Савет. Ја бих тражио обавештење, на основу кога би закона или уредбе могао сада Министарски Савет својим решењем мењати један закон? Јер је, најзад, ова уредба постала законом. (Известилац др. **Жерјав:** За размену круна у Далмацији има нарочита уредба.) Мени се чини, да би једном требали да квитирамо са уредбама. Ако Министарски Савет мисли, да то учини једним законом, који би предложио Скупштини, ја бих то могао да разумем, али не могу да разумем, да Министарски Савет својим решењем мења један позитивни закон. Не видим, да је то право и да за то има законског ослоња. Ја не улазим у суштину, да ли је право или није право, да мења закон у корист имаоца круна, већ се осврћем на ову формалну страну. Законодавни Одбор треба да стане на гледиште законитости, па да саопшти Влади, да не може својим решењем мењати закон.

Председник Миша Трифуновић: Има реч г. Анте Дулибић.

Др. Анте Дулибић: Ја мислим, да за то не треба посебни закон, како каже г. Ђоновић, јер

ово није ништа друго него наставак онога што се пре урадило. Ово је надохуна онога, што се у целој Далмацији учинило. То је један несретлук, што је задесно окупиране крајеве Далмације и ја мислим, кад би се почело цедилачити и доносити посебан закон, то би било још горе. Ја мислим, да тога не треба, јер је по моме мишљењу ово наставак онога, што је било закључено, само што до сада није могло бити извршено ради јаче силе, пошто су крајеви Далмације били окупирани. Ја бих желео упитати, пошто је г. Министар Финансија овде, а и г. известилац, да ли ће се народу задужати такође 20% као што је било учињено у осталим деловима Далмације и другим крајевима. Ја мислим, да то не би требало учинити ради тога, што је влада у великој неприлици како ће уредити повратак 20%, па не бих знао, зашто би се у уском кругу, где се има извршити измена новца, то питање занитало. По обавештењима, која сам добио, изгледа, при измени новца, круна, да ће се обуставити новац ради порезе или имагинарног износа порезе што појединци плаћају. Ја мислим, да то не би било право, јер ће влада лако утерати новац, иначе не треба заводити и извесне мере, које ће комплицирати ово питање о повратку новца народу. Пошто видим, да предстоји решење Министарског Савета гледи релације у измени новца што се тиче ових свота од 100.000 круна, господо, желео бих истакнути то према ономе што је казао г. референт, да је мали број оних, који су донели преко сто хиљада круна, а огроман број оних, који су донели до сто хиљада круна. Ја бих молио, да се не прави никаква разлика, и пошто нема великих свота, него се ради о не великој своти, да Министарски Савет изволи народу сав новац и преко сто хиљада круна изменити у релацији један према четири. Јер кад се буде лицало повратка новца, ако банке имају да враћају пологе, настаће силна конфузија, дотим кад се изврши промена са релацијом један према четири, питање повратка новца и потраживања биће уредније и неће власти имати великих потешкоћа и зашлета, као што ће имати, ако та релација буде различита.

Председник Миша Трифуновић: Има реч г. Министар Кризман.

Заступник Министра Финансија др. Хинко Кризман: Жалбе г. дра. Дулибића на споро замењивање круна у Далмацији су оправдане, али није кривица Министарства Финансија, што је та замена споро изашла, него је кривица на спорој администрацији. Те грешке су уклоњене и замењена се врши пуном паром. Издат је такођер налог да се та замена извршује с највећом сусретљивошћу према народу. Што се тиче оног питања односно замјене сума, има да падне решење Министарског Савета.

Морам још да кажем г. Ђоновићу, да се ту не ради о некој самовољној одлуци Министарског Савета, него да се ради о једном раду на основу Правилника, који је предложен Законодавном Одбору и који је Законодавни Одбор имао да расправи. Ја бих молио, да се скине са дневнога реда то питање, док не дође на дневни ред уредба број 93. и док се она не реши.

Ја увиђам разлоге г. дра. Дулибића да се замена врши једнако за све суме, јер би иначе настале неприлике, тим више, што те суме и онако нису тако велике. Ја ћу у Министарском Савету

бити за то и спремно сам већ решење, да се све суме подједнако измене.

Што се тиче замене суспендутих 20% држим, да се мора у Далмацији иста пракса увести као и другде, јер ако се тих 20% узело у Хрватској, Славонији и Босни, нека се узме и у Далмацији. Пристуило се замени односно ликвидирању тих 20% и решено је, да се до 1000 круна замени готовином а преко тога да се претвори у бонове са 3% камата. Тешкоћа је сва у томе, што подаци ишеу на време стизавали Министарству Финансија. Већ је свршено за Словенију, за Босну и Херцеговину, само још није за Хрватску и Славонију, јер су подаци из Загреба прекасно дошли, али што још није ускорб ће бити и то. На основу Правилника за Далмацију поступаће се исто тако и у оним крајевима Словеније, које је споменуо г. Дрофеник.

Председник **Миша Трифуновић**: Има реч г. Љуба Јовановић.

Љуба Јовановић: После говора и објашњења, које је дао г. Министар Финансија, ја не бих имао много да кажем, али ипак из његовог говора ја видим, да цело питање још не ће бити сада дефинитивно решено, т. ј. исплатиће се само она лица, која имају до 100.000 круна, а за остала лица преко 100.000 круна има да се чека и решење Министарског Савета и решење Законодавног Одбора о тој уредби. Према тому ја видим, да ће ти људи дуже чекати, а на послетку нека и чекају, али мислим, да би им се могло исплатити према предвиђеној релацији 6 : 1, па ако то дође пред нас и буде решено да се изврши по другој релацији 1 : 4, онда нека им се она разлика доплати. То ће само допринети ономе, што ми сви очекујемо, а то је, да у целој нашој земљи настане нормалан живот. Специјално имамо ту разлога, да у оним крајевима, који су ту скоро ослобођени, да се види, да није горе него и у другим нашим крајевима, а нарочито сада, кад имамо довољно способних чиновника, као што је то и рекао г. Министар.

Председник **Миша Трифуновић**: Господо, можемо приступити гласању. Према ли Законодавни Одбор предлог онако као што га је прочитао господин извештач, наиме да се ови правилници укину, пошто су постали безпредметни? (Прима.)

Изволите чути даље.

Извештач др. **Грегор Жерјав**: Број 88. списка. Овом уредбом се је курс звечећих круна бивше Аустро-Угарске државе и кованих сребрних першера црногорских изједначио са курсом динара т. ј. на нашим државним касама једна сребрна кована круна прима се као један динар. Одсек сматра, да би било у државном интересу, да се што више кованог сребрног новца задржи у земљи.

Одсек, господо, нема ништа против уредбе, али је познато, да је све остало само на папиру, пошто нико, који је имао сребрних круна, није те круне доишо, пошто је вредност сребра већа него папирнога динара. Друге државе тражиле су начина, како би могле довући сребрни новац у своје државне благајне или барем у благајне својих емисијских банака. Код нас се то није учинило, код нас је велики дио нашега новца ишао преко границе и ушао је највећим делом у талијанске благајне.

Ради тога је Одсек мишљења, да би било у интересу државе, да се што више кованог сребре-

ног новца задржи у земљи, па је решио, да се позивље Министар Финансија, да поднесе предлог за измену ове уредбе, којим би се за одређено време понудила за коване сребрни новац већа куповина.

Председник **Миша Трифуновић**: Има реч господин др. Лаза Марковић.

Др. **Лаза Марковић**: Ја не разумем, како да се позове Министар Финансија, да поднесе предлог за измену. То значи, да се одмаже цела ствар.

Председник **Миша Трифуновић**: Има реч господин извештач.

Извештач др. **Грегор Жерјав**: Јест, да се одложи цела ствар. Ја мислим, да би Министар Финансија морао ступити у везу са Народном Банком. (Глас: Ја мислим да би требало укинути.) Не треба укинути. Ради се о том, ако петко донесе једну сребрену круну у државну благајну, ми то рачунамо за један динар. Ми смо хтели употребити прилику, да на тај начин повучемо сребрени новац у државну благајну.

Председник **Миша Трифуновић**: Има реч господин Шећеров.

Др. **Славко Шећеров**: Ја мислим, господо, да треба да примимо ово мишљење секције. Сребрни и златни новац има се сматрати као свака друга роба. Цена сваке робе је порасла, па је према тому порасла и вредност и сребрног и златног новца. Ради тога, што је та вредност порасла, не може Министарство Финансија тај порастај вредности једном уредбом уништити. Онај рад, који се улаже у вађење сребра и у ковање новца, не може се покрити са номиналном вредности, како је Министарство Финансија фиксирало. Према томе ако се новац посматра као роба, а мора се тако посматрати, онда је потребно, да се доведе у склад унутарња вредност новца са оном вредношћу папирног новца, која је у саобраћају. Не може се стога захтевати од имаоца сребрног и златног новца, да даје тај новац за папирни новац, чија је вредност мања.

Ја с тога молим, господо, да примите предлог секције, да Министарство финансија поднесе стручни предлог, који би поставио једну базу, која одговара унутрашњој вредности сребрног новца према садашњем папирном новцу.

Заступник Министра Финансија, Министар Шума и Рудника, др. **Хинко Кризман**: Господо, овде су две ствари. Једна је регулисавање уз коју се вредност имају примити сребрне круне и першери на државној благајници, а друга је ствар, на који начин и уз која средства има да дође држава до сребра, које има у нашој земљи скривено. Односно овога првога не може друкчије да буде него овако као што је казао правилник: да се прима сребрна круна једнако динару. А друга је она ствар, о којој је говорио господин Шећеров, она је врло важна и њу треба узети у обзир: како да дођемо до оних скривених количина сребра и тиме да побољшавамо валуту. То је питање у везу са целокупним комплексом питања о уређењу девизне и валутне трговине, којом се сада у Министарству Трговине бавимо. Према томе ја не бих имао ништа против тога, да се расправа овога питања одложи, а касније ће се ово што господин Шећеров жели испитати.

Др. **Жарко Миладиновић**: Ја устајем нарочито зато, да нагласим разлику између круне и

перпера с једне стране и динара с друге стране то јест кованог новца у крунама, перперу и динару. Господин Шећеров је казао, да се има сребрени новац сматрати као роба. Он може имати право само што се тиче круне и перпера. То за нас није новац, то је роба. А што се тиче сребреног динара, то је већ новац. Разуме се, код новца је разлика између номиналне и фактичне вредности. Али свакако динар је данас повчана вредност, а перпер и круна је роба. Иначе се слажем, да треба учинити да дођемо до те робе, а доћи ћемо само тако, ако појаћамо цену, за коју ћемо да купимо ту робу и свакако је оправдано оно, што секција предлаже, да се замоли или да се позове господин Министар Финансија, да поднесе предлог, да се повећа цена за робу што се тиче круне и перпера. Што се тиче сребреног динара, ту би морало да се донесе посебна устава, то јест, не би се смело акумулирати решавања перпера и круна сребрених са сребреним динаром. То иде у један закон, али свакако морало би се регулисати све то посебно, јер динар има већу вредност као новац, а круна и перпер има мању вредност и роба је. То сам имао да нагласим и према томе имам да изјавим, да се слажем са предлогом, да господин Министар Финансија донесе предлог, да се поправи цена за ове ствари.

Др. Анте Дулибић: Хтео сам казати да ово, што одсек предлаже, Министар Финансија не може и не сме учинити. Народна Банка има своју подлогу и у злату и у сребру. (Гласови: Она је мала.) То није мало, имамо пола милијарде и ја сам питао, је ли то пола милијарде кованог новца према течају како је сада или ефективно. И казали су ми, да је новац у сребру и злату. Ја не знам, како би Министар Финансија могао доћи до тога, да он назначи неку другу ефективну вредност једне круне или једног динара или једног перпера у сребру.

Заступник Министра Финансија, Министар Шума и Рудника др. **Хинко Кризан:** Ја сам казао, да о замени на државним благајнама не може бити друкчије него овако како је уредбом регулисано, а друга је ствар ако се хоће да купије новац, али не на државним благајнама. То већ не улази у ову уредбу, и за то ова уредба има остати на снази. Хоће ли је Одбор оснажити још данас, или ће то учинити доцније, то је његова ствар, само то су два засебна питања, која овде не треба мешати. Дакле ја не бих могао пристати на ово, што се хоће ставити у дужност Министру Финансија, али радо пристајем на то, да ову жељу Одбора узмем, у оцену ради оног питања: како би се ово сребро повукло из приватног посуда и опет пустило у прмет, јер је то сасвим одвојено питање од оног првог.

Председник Миша Трифуновић: Приступимо решавању о овој Уредби број 88. Овако како је ова уредба изишла из Одбора, она се не може дефинитивно оснажити, него се има вратити Одсеку, јер и сам Одсек у свом извештају чини извештај, апел на господина Министра Финансија, да поднесе извесне предлоге. Зато стављам предлог секције на гласање, како је из ње изишао. (Прима се.) Онда изволите чути даље.

Известилац др. Грегор Жерјав: Имамо уредбе број 78 и број 91. Уредба број 78 тиче се организације централе за плаћање у иностранству а ова под бројем 91, односи се на ликвидацију централе

за плаћање у иностранству и овлашћује Министра Финансија, да ову ликвидацију изврши. Прва је уредба већ укинута а ову другу уредбу треба оснажити, јер су послови ликвидације још у току.

Председник Миша Трифуновић: Прима ли Одбор извештај секције, односно ових уредаба под бројем 78. и 91.? (Прима.) Онда изволите чути даље.

Известилац др. Грегор Жерјав: Имамо на реду уредбу под бројем 101. и 97. списка. Прва овлашћује Владу, да предузме све мере за ликвидацију аустро-угарске банке, да може склупати нужне споразуме и уговоре са ликвидаторима банке. Један од таквих споразума садржава и решење број 97, које се тиче одкупа зграда филијала у нашој земљи и аванса из металне подлоге аустро-угарске банке. Ово решење без обзира на то, да је донешено после Устава те не може бити предмет решавања у Законодавном Одбору, важи на темељу овлашћења у уредби број 101. Ради тога Одсек предлаже, да се решење број 97. врати Министру Финансија, а уредба број 101. о ликвидацији аустро-угарске банке да се оснажи, пошто ликвидација још није проведена.

Председник Миша Трифуновић: Стављам на гласање ове две ствари овако како су изишле из Одбора. Прима ли их Одбор? (Прима.) Онда прелазимо даље.

Известилац др. Грегор Жерјав: Сад долазе на ред уредбе под бројем 89, 90, 93, 94, 98, 99, 100 и 103 списка. Што се тиче уредбе број 93, чуо сам примедбу господина дра. Дулибића, али господин Министар Финансија је мишљења, да се та уредба треба да врати Одсеку, да се ово питање скине са дневног реда. Ја бих дакле пре свега ставио предлог, да се ова уредба под број 94 о размени перпера скине са дневног реда; па да решавамо само о осталим уредбама.

Председник Миша Трифуновић: Стављам на гласање предлог господина извештајца односно ове уредбе под бројем 89. Прима ли се предлог господина извештајца? (Прима.) Оглашћујем, да је предлог господина извештајца примљен.

Председник Миша Трифуновић: Изволите чути уредбу број 90.

Известилац др. Грегор Жерјав: Уредба број 90, то је пропис да државна благајна прими динарске новчанице за крунске према курсу 1 : 4. То је стара ствар о релацији динара и круна, коју сад треба узаконити.

Председник Миша Трифуновић: Прима ли Законодавни Одбор ову уредбу број 90? (Прима.) Објављујем, да је уредба број 90 примљена. Изволите чути даље.

Известилац др. Грегор Жерјав: Уредбе под бројем 93 и 94 имају да се скину са дневног реда. Прелазимо на уредбу број 98. Ова уредба број 98 јесте пропис да се гвоздени аустријски новац од 20 филира има примати за 5 пара динарских.

Председник Миша Трифуновић: Прима ли Одбор уредбу број 98? (Прима.) Објављујем, да је уредба број 98 примљена. Изволите чути даље.

Известилац др. Грегор Жерјав: На реду је уредба број 99, којом се одређује набавка ситног новца у суми од 6 милијуна динара.

Председник Миша Трифуновић: Прима ли Законодавни Одбор уредбу број 99? (Прима.) Објављујем, да је уредба број 99 примљена. Изволите

чути уредбу број 100, која је погрешно означена у извештају као уредба број 101.

Извештај др. **Грегор Жерјав**: Уредба број 100 прописује набавку државних новчаница од 1/4 динара у номиналном износу од 50 милијона динара ради измене крупних новчаница по једну, две и десет круна.

Председник **Миша Трифуновић**: Прима ли Законодавни Одбор уредбу број 100? (Прима.) Објављујем, да је уредба број 100 примљена. Изволите чути уредбу број 103.

Извештај др. **Грегор Жерјав**: Уредба број 103 решава да новчанице од једног динара и 0.50 динара представљају државни папирни новац и прописује колико овог новца највише на једанпут има да прима приватник и главна државна благајна. Уредба прописује, да нико није дужан примити више од 100 динара новчаница од 1/4 динара и 200 динара новчаница од 1 динара. То се мора решити.

Председник **Миша Трифуновић**: Прима ли Законодавни Одбор уредбу број 103? (Прима.) Објављујем, да је уредба број 103 примљена.

Дозволите ми, господо, да ове уредбе под број 80, 90, 98, 99, 100 и 103 дефинитивно склинемо са дневног реда и сад ћемо гласати дефинитивно о свима поменутих уредбама. Изволите чути прозивку.

Секретар др. **Павле Чубровић** прозива чланове Законодавног Одбора да гласају о дефинитивном примању горе именованих уредаба.

(После гласања.)

Председник **Миша Трифуновић**: Изволите чути резултат гласања. Гласало је свега 18, седамнаест је гласало за, а један против. Према томе ове уредбе примљене су коначно.

Изволите чути уредбу број 21 списка.

Председник **Миша Трифуновић**: Изволите чути уредбу под број списка 21.

Извештај др. **Грегор Жерјав**: Овом уредбом број 21 овлашћује се Министар Финансија, да може давати особене награде финансијским и другим службеницима за показани успех у наплати порезе. Награде по старој уредби давале су се оним службеницима, који унесу у државну касу више од 60% разрезаног и наплаћеног пореза. Па онда је била у члану 3. некаква скала у томе смислу, да су они чиновници, који су постигли успех наплате више од 60% разрезаног и распоређеног пореза, примали један од сто од овога вишка преко 60%: 2% вишка између 70—80%: 3% између 80—90%: 4% између 90—100%. Начин, како су се давале ове награде, прописао је Министар Финансија нарочитим правилником.

У одсеку се појавило мишљење, да је ова уредба некакво признање слабости наше самоуправе. Чиновници имају да раде без провизије по закону за државни порез, а држава пак има да им обезбеди њихову егзистенцију давањем плата по службеној прагматици. С обзиром на изјаву заступника Министра Финансија и на извештај неколико чланова одсека о приликама у појединим крајевима, одсек је коначно решио ову ствар једним компромисом у томе смислу: да ова уредба има да важи само до 1. јануара 1924. године. — још две године и два месеца, а поред тога повисио је проценат од којих има да се рачуна награда од

60 на 70%. Одсек предлаже, да уредба има да гласи: »Закон о награди финансијских чиновника и других службеника за наплату пореза«.

Чл. 1. имао би да гласи: »Да би се... (Чује се: Није потребно да се чита, јер ми то сви имамо.)

Главни је, господо, измена та, да се ограничава овај закон на 2 године и 2 месеца и да се ишло са овим минимумом, који има на сваки начин да се без провизије подигне на 70%. И онда имају награду:

1% од суме наплаћеног пореза од 70—80%

2% од суме наплаћеног пореза од 80—90%,

3% од суме наплаћеног пореза од 90—100%.

Затим имамо још чл. 4., који треба да гласи:

»У појединим случајевима, где се наплата пореза врши под најтежим околностима« — ту смо мислили на наше чиновништво у јужним крајевима, на опасности и скупоћу — »може Министар Финансија ове награде повисити додељавањем још 1% више од наплаћеног вишка«.

Председник **Миша Трифуновић**: Молим Вас, господо, ова Уредба, која има 6 чланова, примљена је у секцији. Молим вас господин Дулибић се јавио за реч.

Др. **Анте Дулибић**: Ове одредбе неће уништити ништа друго, него само да деморализирају све пореско чиновништво, као и свих других тела. Ако је речено, да је овај начин награђивања пореских чиновника, једна слабост државних власти, ја мислим, да је то оправдано и да то стоји. Чиновнике треба добро наградити и онда са свом строгишћу треба захтевати од њих, да испуњавају своју дужност. Овако ће, међутим, доћи до тога да ће неки чиновници, само да би утерали што више порезе, разрезивати порезу и без великог промишљања и проучавања прилика и околности, а други чиновници да би утерали порезу, разрезивати порезу онолико, колико она не може да се плати, понекад и неправедно порезу и можда чак и мању порезу. Ако се оваква одредба остави, онда ће, господо, доћи до тога, да и остали чиновници неће радити, ако их масно не наградите. То, господо, није више испуњавање дужности, него рад за новац и награду. Зато ћу ја да гласам против овога.

Др. **Лаза Марковић**: Господо, ја се придружујем мишљењу господина Дулибића, јер сам и сам хтео да се изјасним против ове уредбе. Овом уредбом из основа би се изменио карактер државне порезе. Оваквом једном уредбом вратили бисмо се у казак кад су порезе давале под закуп и кад је закупач гледао, да утера што више порезе, да би добио и што већу награду. Што државна пореза није наплаћена у својој висини, није кривица у томе, што чиновници немају посебне провизије, него то лежи у многим и многим узроцима, које ја сад нећу додиривати. Сматрам, да није у питању проценат, него да је у питању државни морал. Ми морамо одржати ауторитет државе према чиновницима и према томе тражити од свакога чиновника, да за своју редовну награду врши исправно своју дужност. Ако бисмо тај принцип повредили и пореским чиновницима дали ма какву специјалну награду и тражили, да постану на неки начин ортани државе за наплату порезе, ми бисмо, господо, повредили и ону подлогу, на којој почива право државе да тражи порезу. Ја сам противан овој уредби у начелу, и право да вам кажем појављује ми се и питање: да ли ми сами овако крупну ствар

можемо решити. Ако се не сложите, ја бих молио, да се ово питање скине с дневног реда и да се споразумемо на други начин, па да видимо шта ћемо радити, јер ја за ову уредбу не могу да гласам.

Јован Ђонович: Ја мислим, да је гледиште господина Дулибића и господина Марковића савршено оправдано. Ја сам и у секцији начелно био против уредбе и изјавићу одмах, да сам и сада против ње, и да ћу гласати против.

Оваква уредба утврђује слабост државну и слаби ауторитет њен према њеним органима. Она је у суштини и неморална. Јер тражи, да чиновничтво ради, ако му се обећа награда, а ако му се не обећа каква специјална награда, ако се не уоргачи са државом, како рече господин Марковић, онда оно не треба да ради! То не само што није добро, него оно води злу. На тај начин, ја мислим, да се служи само неморалу, и ја бих вас молио, господо, да је ради тога у принципу одбацимо и да о њој више не говоримо.

Наравно, да ће оваква уредба имати и других рђавих страна, које је споменуо господин Дулибић. Чиновници ће, да би добили извесан проценат, разрезивати кадкада и неправедно, а некад и мању порезу. На тај ће начин држава бити директно оштећена.

Ова уредба, поред тога што је неморална, што слаби државни углед, она штети и приходе државе. Стога бих молио, да је у основи не примите, а ја ћу, у осталом, гласати противу ње.

Јосип Дрофеник: Кар се тиче те наредбе, се придружујем извајањем господина предговорника. Туди јаз сматрам то наредбу за неморално. Ко се је при нас в Словенији зазнало за то наредбу, је настало велико огорчење. Че морају други урадници вршити своју дужност без посебне награде, нај јо вршију туди давачни урадници. Зато морам гласовати проти предлогу, да се обдржи урадничтво на вишим морале ни сматрам уредбу кот жалитве доброга нашег чиновничтва. Особито морам припомнити, да је наше урадничтво само проти ови уредби ни исто одклања кер се поче изложити неморалном постопању ни непоштенему заслужку. Да варујем част ни хвала Богу ше високо морално стоије нашег давачнег урадничтва сем морал настопити проти одредби, ки деморализира урадничтво. Ако сматрате, да је те наредбе потребно за готове деле наше државе какор за Македонију уведити се исте али дајте тамкај урадником за вршење своје дужности под тешким приликама вечје плаче не па да наредимо из давачнег урадника средњевешкег закупника давка.

Председник Миша Трифуновић: Има реч господина Војислав Лазич.

Војислав Лазич: Господо, без икаква споразума о овој ствари, ја одмах најављујем, да ћу гласати против ове уредбе. После господе предговорника, који су овако лепо изнели разлоге против ове уредбе, ја мислим, да даље не треба трошити ни једне речи и понављати оно што су они већ рекли. Замислите само да ми имамо наплате порезе у разним годишњим периодима. Имаде прилика, кад је наш народ оскудан и кад би му требало само један месец до месец и по дана, па да дође до средстава па да плати порезу, али да се овај рок неће можда чекати, што би ништо само народу па штету. Јер чиновници тежећи за тантијемама

без обзира на ту околност, да ће народ после месец месец и по дана имати пара, вршиће наплату пореза и продаваће народу оно, што њему треба разуме се за његову кућу. Осим овога разлога има још пуно и пуно разлога, који прстиву све уредбе говоре и због којих се она не може примити и зато ћу ја гласати противу ње.

Др. Славко Шеферов: Господо, ви сте чули разлоге, који говоре противу ове уредбе. Разлози који су противу ове уредбе у главноме се свде на ово: наши чиновници морали би имати високе моралне особине утерати порезу и вршити савесно државну службу без обзира на специјалну награду. Пре свега, господо, то не стоји. Чиновнички сталек није на оном високом моралном степену, како се претпоставља. То је први разлог за уредбу. Други је мотив у томе, што чиновник није плаћен као што треба. И то, господо, стоји. На жалост, чиновници нису плаћени као што треба. Чиновничко питање није решено. И ова је уредба, господо, само једна привремена мера. Увек кад год је земља у тешким финансијским приликама, држава мора да гледа да се даја таквих средстава, која одговарају поменутом положају. Ви знате, да власници приватних предузећа, која морају да буду рентабилна, дају извесне тантијеме, да би чиновници бље радили. Тога има чак и у државним институцијама. Ви се сећате Управе Монопола и Класне Лутрије и код тих установа постоји тантијема, која се дели и на чланове Управног Одбора и на чиновнике и тако даље. Зашто се то не би, ма и привремено, — увело у најважнијој грани, у финансијској политици? Господо, порезни чиновници су они, који убирају порез! Наша држава има интереса, да добије што више порезе и она због тога треба да гледа и да паће средства, да добије што више порезе. Овакве специјалне награде постојале су већ у Србији. (Чује се: Нису.) Јесу! Ја ћу молити господина референта, да се изјасни о томе, дали су постојале те специјалне награде у Србији, које су тада благотворно дејствовале. Ово су, као што рекох, само привремене мере, које ће трајати до 1924. године. У овакој тешкој финансијској ситуацији, у којој се врло мали проценат пореза утерује у државну касу, ја мислим, да је дужност и Министра Финансија и Заопдавног Одбора, да пронађу начин да се утера што више порезе, те да земља изиђе из ове тешке финансијске ситуације. И само зато што сматрам, да је ово привремена мера и што сматрам, да се у овом случају интерес државе поклана са интересом ових чиновника, ја ћу гласати за ову уредбу. У крајњем случају молим, да се о њој не доноси данас никакво решење, него да се врати секцији.

Референт Министарства Финансија **Милош Стојиљковић:** Ја нисам предложио господину Министру, да изнесе ову уредбу. Она је потекла од стране државног рачуноводства. Али како нема ниједног референта од стране државног рачуноводства, онда ћу ја да проговорим две три речи у овој уредби.

Молим вас, господо, господин Шеферов уштедио ми је труд, јер је он изнео све оне разлоге, које бих ја изнео поводом овога питања. Ја овом приликом хоћу само да истакнем две ствари, које су пале приликом дискусије од стране господе посланика. Један од господе посланика казао је, да на овај начин порезници могу да разрезају и онда да наплаћују као државни органи. Господо, то не

стоји. Код нас друга лица разрезају порез, а друга лица наплаћују. Порез разрезају порески одбори, који су састављени од нарочитих лица, грађана, а државни чиновници порезници имају само да наплате оно, што разрезу порески одбори. Према томе порезници су само државни чиновници и они не учествују у одређивању величине порезе. То је једно. Друго, ово што се сад предлаже, постојало је код нас у Србији за владе господина Вукашина Петровића и морам вам казати, да је тај начин онда у оним приликама дао особично добре резултате. (Др. Лаза Марковић: А зашто?) Зашто је дао добре резултате, ја у то не ћу да улазим, главно је, да је резултат био добар. Тај систем укинуо је господин Мика Поповић. Толико сам имао да кажем и да додам говору господина Шећерова.

Јован Маговчевић: Ја сам хтео да реагирам на говор господина Боновића и Дулибића, али после говора господина референта у погледу онога првога дела, ја немам шта да кажем. Ако би се ова уредба оснажила, ја сам за то, да се чини разлика између државних чиновника који наплаћују порез, јер разлика је између онога чиновника овде у Београду, или којој другој вароши, који наплаћује порез и многих чиновника-порезника јужних крајева, где они морају да иду по сеоским општинама по врлетним крајевима и тамо проведу два-три месеца, да плаћају храну, кола и коње и да их то кошта најмање по две хиљаде динара месечно, излажући се разним опасностима по живот. С тога ја бих чинио разлику између тих чиновника и овима другим чиновницима и предложио бих, да се да нарочити додатак или да се направи разлика између првих и других у проценту награде.

Милосав Рајчевић: Господе, ја не бих имао шта ново да кажем, што нису казали пре мене господин Марковић и други посланици. Ја сам у главном против ове уредбе, да се даје некаква награда чиновницима. Противан сам томе зато, што на првом месту, ако је тачна она констатација господина Шећерова, да је чиновништво неморално, онда ми га наградама не можемо доћерати, да буде морално. Ми морамо стати на гледиште, да чиновништво васпитавамо, да тачно врши своју дужност, јер такви савесни чиновници сами се препоручују влади за награду, а влада има начина, да те савесне чиновнике награди и унапреди. И ако ће Влада то да чини, и ако жели да чини, она има ваздан начина да то учини. С друге стране, ми имамо начина да учинимо потребну разлику у награди за чиновнике појединих крајева. То је у неколико већ учињено. Чиновници извесних крајева имају 35% више него остали чиновници. Ту је учињена разлика у награди између чиновника, који служе у забаченијим крајевима и у тежим приликама, од оних чиновника, који служе у болјим околностима и приликама. Дакле, није потребно да се то чини још и наградама другим.

Поводом говора господина референта имао бих да приметим, да ми не можемо желети, да се поврати време господина Вукашина Петровића и, да нема никаквих других разлога, баш због тога, што је ту меру употребио Вукашин Петровић, ја бих гласао против тога, да ми поново повраћамо оно, што је Вукашин Петровић освештао било да је то и добро.

Ја сам у главном, као и остали предговорници, против оваквог предлога и мислим, да др-

жава тиме не би добила ни у васпитању чиновништва, па ни у наплати саме порезе. Кад би се то примило, онда би дошло до тога, да се и судовима даје награда према томе колико ће они изрећи смртних пресуда, а ја мислим, да то свакако не би добро утицало на наше судство. Ја сам дакле против тога, да се овај предлог прими.

Павле Анђелић: Мене је изненадио говор г. Лазе Марковића, да он не одобрава да се чиновницима, који енергичније врше свој посао, да једна извесна награда, једна врста тантијеме.

Г. Референт је напоменуо, да је то донето за време министровања г. Вукашина Петровића. Као председник општине од пре 29 година, ја знам, да је то питање први покренуо г. Миша Вујић и да се још онда давао општинским председницима један проценат, ако постигну извесан успех у наплати порезе. А ако би постигао још већи успех, као што се овде предвиђа, онда би се похвалио једним расписом, који би се имао саопштити свима општинским судовима у целој земљи. Тај метод похваљивања, то је један морални метод и не дејствује деморалишући на чиновнике, као што господи предговорници веле. Напротив, то је једна пристојна, отворена, чиста награда, изложена свачијој критици и оцени. Држава тиме добија много више, добија у толико више, што, као што је напоменуо г. Маговчевић, порезник, ако хоће да постигне већи успех у наплати порезе, изложен је великим сопственим трошковима, јер он мора да се позабави и разговори, да сазна ситуацију и да према нађеној ситуацији поступи енергичније у наплати порезе. Ја верујем, да ова уредба, у колико се односи на наше нове крајеве, изгледа као нешто ново и да код њих производи неки извесно страховање и бојазан, да не буде злоупотреба, те да они исти људи, који су, као што рече г. Дулибић, разрезали порез, врше и наплату пореза. У томе случају то би било опасно. Али, познавајући досадашњи наш рад у погледу наплате пореза за minulних двадесет девет година, као општински председник, ја знам, да су порески одбори, који разрезају порез, друга тела, а извршиоци наплате пореза су сасвим други чиновници, који немају никаква удела у разрезивању пореза. Према томе неће бити бојазни коју предвиђа г. Дулибић и г. Дрофеник, ако се чиновницима пореским и осталим службеницима, који врше наплату порезе, дозволи да добију овај проценат, у толико пре што је овде предвиђено да г. Министар Финансија прописне правилник према коме ће се моћи узети у обзир и приметбе г. Маговчевића, те да онај, који врши наплату порезе на београдској калдрми, добије мање од онога, који врши наплату порезе на другим местима. То је, господо, финансијска секција имала на уму те је овластила г. Министра Финансија, да може тај проценат повећати и према томе дати правду онако како је сви замишљамо и желимо. Бојазности од ове одредбе нема у толико, што је предвиђен рок трајања њезиног. Она има да траје још две године, она има да траје само у ова доба, док је држава у овако тежким финансијским приликама, док је неопходно потребно да се чиновници придобију за што енергичнији и активнији рад, да што више порезе утерају у државну касу. Ако се ова одредба доцније покаже као добра, онда ће Скупштина продужити рок њезиног трајања, а ако буде рђава, онда ће се она сама угасити 31. децембра

1924. год. Према томе ја бих молио Законодавни Одбор, да се ова одредба са роком трајања од две године прими. Ми ћемо за то време имати збиља још великих невоља у финансијској политици, па би на утеривању државне порезе ова одредба била један лек за државне финансије.

Председник Миша Трифуновић: Има реч др. Јанко Шимрак.

Др. Јанко Шимрак: Господо, након свега овога што је речено не би требало више говорити. Мислим, да се овде мешају два питања од којих је једно: добро плаћени државни чиновници; а друго је питање: како ће се платити ти чиновници, да ли ће се наградити тако да имају извесан проценат од убратог пореза или да ли ће држава прагматиком решити добро чиновничко питање. Ми смо чули баш из уста једног владиног заступника, да међу државним чиновницима има неморала. Ја не знам како та ствар стоји, али је фактички и карактеристично и симптоматично, да је та реч пала овде са више мање официјелне стране. (**Љуба Јовановић:** Није г. Шећеров официјелан.) Он је официјелан у толико, што је члан странке која суделује у влади и ја мислим, да он не може да каже једну ствар без подлоге. У осталом то је ствар г. Шећерова. (**Др. Славко Шећеров:** Ви сте ме криво разумели, ја ћу то исправити.) Ја велим, да ове две ствари треба добро разликовати. Ако се чиновничка прагматика начини тако, да ти људи буду добро награђени, нека се у јужним крајевима и у оним другим местима као што су два предговорника изнела, да више него другим чиновницима. Дајте им и 40 па и 50 процената, да ти људи буду добро награђени, ми се нећемо томе противити. Али да они од државне порезе добијају извесан проценат, то ми не иде никако у главу као што не иде ни једном напредном човеку, па макар и за 6 месеци а камо ли за две године. Ако тако будемо учинили, онда се враћамо старом обичају, да се даје порез под закуп. Господа, која су ме уверавала, да неће бити корупције и која су навањала разлоге, да ови чиновници не разрезају порезу, него да за то постоји посебни одбор, та ме господа нису могла уверити, јер ја држим, да порезка власт код распоређивања порезе има најважнију улогу. Ако у једноме селу позовете сељака, он дође у жупанију; па разреже порез како му каже порезка власт. Порезка власт дакле има један велики утицај и према томе не можете казати, да не може бити корупције. Ја мислим, господо, да у овој ствари не треба расправљати сада, него да пређемо на решење па да гласамо.

Морам још једну констатацију да учиним. Господа народни заступници, из оних крајева на које се односи ова уредба, сви су против ње изузев само г. Анђелића, а сви други г. Рајчевић и г. Ђоновић, који су баш из ових крајева па сво и г. Дулибића из Далмације, они су против ове уредбе. Баш из ових крајева, где се може најмање порезе убрати, сви су против.

Председник Миша Трифуновић: Има реч г. Шећеров ради личног обавештења.

Др. Славко Шећеров: Ја захваљујем г. Шимраку, што ме је изазвао на исправку. Ја нисам тврдио, да су чиновници неморални, већ сам казао, да она господа, која говоре против ове уредбе односно закона, претпоставили су један високи морални ниво код чиновника, један ниво, који је

идеалан, који стварно сада не постоји. Зашто је то, господо? Ви знате, господо, да је наш чиновнички кадар добрим делом импровизиран. (**Др. Л. Марковић:** Чијом кривицом?) Кривицом државних органа, ако хоћете и партије и да због тога у чиновнички кадар ушли су многи људи, који нити имају моралне квалитетације нити стручну спрему. С тим фактом треба рачунати и сасвим искрено то признати. Због тога што чиновнички кадар нема тај идеални морални ниво, друго, што није добро плаћен, ја сам мишљења, да ће ова привремена мера бити од користи за државу у првом реду и у другом реду, разуме се, биће од користи за чиновнике.

Председник Миша Трифуновић: Има реч г. др. Анте Дулибић ради личног обавештења.

Др. Анте Дулибић: Ја узимам реч ради стварног исправка. Овде је један неспоразум. Закон предвиђа награду за онога, који наплаћује и распоређује порезу. Ја сам читао чл. 1. и морам упозорити на то, да не буде заблуде, јер је мени приговорено од стране референта г. Министра и од стране друге господо, да се хтело дати разумети да они, који распоређују порез, неће добити награду, него они који наплаћују. Ја вас само упозоружем на чл. 1., који каже: »Да би се постигло што успешније распоређивање и наплата пореза, овлашћује се Министар Финансија, да може давати особене награде финансијским и другим службеницима у целој Краљевини за показани успех у наплати порезе«.

Председник Миша Трифуновић: Има реч г. известилац.

Известилац др. Грегор Жерјав: Ја сам као известилац изнео предлог одсека па сам сада у неједној ситуацији. Тамо сам био ја први, који се изјавио против ове уредбе, али је касније дошло до некаквог компромиса и ми смо се сложили на то, да су и једни и други нешто попустили, па да смо ограничили време на две године и да смо провизију мало смањили. Ја сам сада као предлагач изгубио тло испод ногу, јер се нико компромиса не држи, који је био темељ мога предлога. Морам повући предлог одсека, јер нема никога више, који ме је за предлог овластнио. Ја мислим, да је најбоље да вратим предлог. Са овом праксом, која је сада најбоља, без штете по државне финансије, треба наћи, ако је такво мишљење, које је моје, мишљење већине, један други излаз, да идемо у суерет и да не дође до штете за државне финансије. Ради тога повлачим предлог одсека.

Председник Миша Трифуновић: Има реч г. Ђоновић ради исправке.

Јован Ђоновић: Ја бих имао да исправим једну малу нетачност.

Молим вас, господо, ми смо у секцији решавали о овој ствари и нас је, који смо били против ове уредбе, већина надгласала. Овакав извештај могао је доћи зато, што нас је већина у секцији надгласала. Ми смо остали у мањини и онда, кад је већ ова уредба примљена у секцији, ми смо онда предлагали извесне измене, да не буде гора. Али, ми смо задржали право да начелно изнесемо овај спор пред пленум и да тражимо од пленума да га реши.

Председник Миша Трифуновић: Ја морам, г. посланиче, водити рачуна о мишљењу г. известноца и кад он у име секције одборске каже, да

у име одсека повлачи једну уредбу, ја морам то ставити на гласање. Ја стављам сада на гласање овако како то Одсек предлаже. Одсек сада предлаже кроз известивоца, да се то повуче из дневног реда. (Приговарање. — Др. **Л. Марковић**: То значи да се укине.) Известивац моли и тражи, да се то поново врати Секцији. Ја стављам на гласање ко је за то, да се ова ствар врати у Секцију, како то известивац захтева, нека изволи седети, а ко је против, нека изволи устати. (Нејасан резултат.) Одређујем поименично гласање. Господин известивац тражи у име Одсека, да се та ствар врати Одсеку. Ко је за то, да се врати Одсеку, гласаће за, а ко је против тога тај ће гласати против.

Секретар др. **Павле Чубровић** чита имена и господа чланови одбора гласају и то: Вујичић, против, др. Св. Поповић за, Павле Анђелић за, Дрофеник против, Жерјав за, Лазих против, Ђоновић против, Сл. Шегеров за, Љ. Јовановић за, Јован Маговчевић...

Јован Маговчевић: Молим за објашњење. Ви сте казали, господине Председниче, ако се гласа »за« да се врати у Одбор, а ако се гласа друкчије, то значи да је дотични против предлога.

Председник **Миша Трифуновић**: Ја сам казao да ћемо гласати, ко је за то, да се врати Секцији или да се не врати у Секцију та ствар.

Секретар др. **Павле Чубровић** (наставља): Маговчевић против, Дулибић против, Канетановић против, Лаза Марковић против, Шимрак против, Жарко Миладиновић за, Рајчевић против, Нинчић за, Шуменковић за, Трифуновић за, Чубровић за.

Председник **Миша Трифуновић**: Господо, гласовало је 22. 11 »за« а 11 »против«. Пошто је председник »за«, вратиће се у секцију. (Др. **Поповић**: Гласало је 21.) Гласало је подједнако, па ће се према томе ова ствар вратити у секцију. (Глас: Не може да се врати.) Има реч господин Вујичић.

Милорад Вујичић: Овде су две погрешке учињене. Прва је погрешка, да сте ставили на гласање, кад смо ми већ решили предлог. Друга је погрешка што се ова ствар враћа у Одбор, јер ако се не реши, онда тај закон остаје. Ми имамо радити још 22 дана и све уредбе, које ми нисмо решили, остаће закон. Ту се баци намерно ишло за тим, да се ова ствар протури, да остане закон. То је врло штетно. Јер ако се једини чиновници фаворизирају, онда ће то тражити и други чиновници, онда ће доћи судски чиновници па ће за себе тражити то исто.

Председник **Миша Трифуновић**: Има реч господин Нинчић.

Др. **Момчило Нинчић**: Господо, овде се ради само о гласању. Ја мислим, да је господин председник врло правилно урадио. Пре свега резултат гласања је најбољи доказ, да се устајањем и седењем није могло решити ово питање. Друго што се тиче гласања имате подједнако »за« и »против«. Како треба да поступи Председник? Имате један глас господина Маговчевића гледе предлога. Међутим сви, који су гласали за враћање у Одбор јесу за тај предлог. (Глас: Нису.) Они нису за то, да тај предлог пропадне, него само да се измени у духу критике. Глас господина Маговчевића може се више рачунати за ову страну него за другу. Дакле ви морате пронаћи, којих десет гласова више вреди. Ми смо сви за то, да се у овом облику тај предлог више не износи.

Председник **Миша Трифуновић**: Господин Вујичић је учинио прекор, да се намерно иде на

то, да се ово протури. (**Вујичић**: Јест.) Немојте тако. Ви видите, какве намере има председништво, да ли ће се нешто протурити или неће. Мени је то свеједно, како ћете Ви примити. Ја морам водити рачуна о том, што предлаже известивац у име секције. Зато сам овако учинио. Али морам рећи ради објективности, да у члану 60. Пословника стоји: »За пуноважан закључак потребна је већина гласова присутних чланова«. Ја сам избројао 9. Господин Вујичић каже, да смо ми изгласали, али се из бројања види, да нисмо изгласали. Ја сам тачно бројао.

Што каже даље тај члан? »Кад се при гласању по каквом предлогу деси равна подела гласова, предлог о коме се гласало одбачен је«. Мало пре то нисам знао. Предлог одсека је одбачен по пословнику. Сада идемо даље. Стављам поново на гласање. Ко је у начелу да се прими овако, како је дошло из одсека, гласаће за, ко је против гласаће против. Ако продре »за« ми ћемо почети специјалну дебату.

Јован Ђоновић: Да не би било забуне да објасним, да се овде порезници уртачују са државом и ко гласа »за«, значи гласаће за ту ортачину, а ко је противу ортаклука порезника са државом, гласаће против.

Љуба Јовановић: А могло би се рећи и овако: ко гласа »за« гласаће за то, да се плаћа порез, а ко гласа »против« гласаће за то, да се не плаћа порез, ако хоћете баш тако.

Др. **Момчило Нинчић**: О повреди пословника хоћу да говорим. Ја мислим, да г. Председник треба да се држи пословника много строжије. Дискусија је закључена мало час а он допушта да се претрес отвара. Јер ако допустите да се предлог напада, морате допустити и да се брани и онда ће дискусија даље ићи.

Председник **Миша Трифуновић**: Г. Нинчић има право и ја му одговарам само толико да нисам знао, да ће г. Ђоновић говорити о критици законског предлога, него сам мислио, да ће говорити о стављању на гласање. Прелазимо на гласање. Ко је за овај предлог у начелу, гласаће »за« а ко је против гласаће »против«.

Секретар др. **Павле Чубровић** прозива посланике да гласају.

(После гласања.)

Председник **Миша Трифуновић**: Гласало је свега 20 посланика. За је гласало 11, а против 9 посланика. Према томе, ова је уредба примљена у начелу. Сад прелазимо на специјалну дебату.

Љуба Јовановић: Има специјалних предлога г. Маговчевића и г. Дулибића и онда ће се развити дебата поводом тих предлога.

Председник **Миша Трифуновић**: Онда ћемо ову седницу закључити, а другу заказујем за сутра у 10 часова пре подне са овим дневним редом:

1. Продужење данашњег дневног реда;
2. Претрес извештаја I. Одсека о уредбама Министарства Финансија под бројем 2.;
3. Претрес извештаја I. Одсека о уредбама Министарства Финансија под бројем 4.;
4. Дискусија о извештају пододбора о давању концесија по тражењу Министра Пољопривреде и Вода;
5. Претрес извештаја пододбора о закону о централној управи.

Данашњу седницу закључујем, а другу заказујем за сутра у 10 часова пре подне.

(Седница је завршена у 12 и по часова.)